

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Za neorganizirane 30.— Din, za naročnike v inozemstvu 35.— Din letno.
Posamezna številka po 1.— Din.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrčenja primeren popust.
Oznanila sprejema upravništvo lista.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.
Poštni čekovni urad št. 11.197.
Reklamacije so proste poštuine

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštuine še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Ločitev šolske uprave od politične, ali — samouprava šolstva.

Poleg učiteljskih komisij, ki jih g. Radojevič uvaja v svoj načrt šolskega zakona s čl. 140, je zelo dobra stran njegovega načrta tudi ločitev šolske uprave od politične drž. uprave in s tem popolna samouprava šolstva v teritorialnem in personalnem pogledu.

Fakt, da je bil pri nas dosedaj šef politične drž. uprave vedno tudi vrhovni šef šolskega oddelka in se je razdelitev prosvetne uprave morala vedno ozirati na teritorialno politično razdelitev države, je dosedaj zelo oviral kulturni in prosvetni razvoj šolstva.

To oviro je gotovo uvidel g. Radojevič, da je predvidel ločitev šolske drž. uprave od politične državne uprave, s sledečimi členi:

Čl. 184. Z ozirom na uspešno napredovanje osnovnega pouka in narodne prosvete se kraljevina razdeli na prosvetne oblasti.

Koliko prosvetnih oblasti je potrebno in katere upravne enote obsegajo, določa ministrski svet na predlog ministra prosvete, z ozirom na terenske in stvarne prosvetne razmere.

Ni potrebno, da se prosvetne oblasti zlagajo s samoupravnimi političnimi oblastmi.

Čl. 175. Minister prosvete razdeljuje na podlagi predloga prosvetnega inšpektorja in z ozirom na terenske in druge razmere šole v šolske okraje ter določa sedeže okrajnih šolskih nadzornikov.

Čl. 202. Vsaka prosvetna oblast ima svoj oblastni šolski odbor, ki ga tvori: (Op.: Ta je pač popolnoma na napačnem principu sestavljen in uvaja v njega faktorje, ki imajo malo pojma o osnovnem šolstvu in nič opravka z njim.)

Čl. 203. Predsednik oblastnega šolskega odbora je prosvetni inšpektor, nadomeščaja ga podpredsednik, ki ga izvoli odbor iz svoje srede pri prvi redni seji.

To je zelo dobra stran načrta šol. zakona od g. Radojeviča.

Princip, da naj naceluje in predseduje vsaki šolski korporaciji šolnik, je potrebna izvesti povsed in z doslednostjo je delovati na to, da se teritorij prosvetnih srezov in oblasti ne bo kril s teritorijem političnih srezov in oblasti, kjer to zahtevajo interesi šolstva. Interes šolstva je prvi pri odločitvi v tem vprašanju.

Ako bi bilo potrebno upeljati tudi srezke šolske odbore, o tem so mnenja različna, eni so za to, da se jih upelje, drugim se pa zde nepotrebni. Vendar je treba upoštevati, kaj bi bilo bolj v korist šolstvu. V principu bi se moralo gledati, da bi bilo področje šolskih odborov kolikor mogoče malo, da bi bila uprava tem uspešnejša. Zlasti bi bilo treba, da bi bila tudi zdravstvena in tehniška stran šolske samouprave kar najbolj izdatna.

Glede zastopnikov v šolskih odborih pa se ne moremo strinjati z g. Radojevičem. V šolskih odborih naj bodo le oni zastopniki, ki imajo s tem šolstvom opravka in ki so nujno potrebni — ne preveč zastopnikov. Šolski odbori naj sestojijo iz enakega števila zastopnikov učiteljstva in staršev. Poleg tega so člani šolskih odborov šolski zdravstveniki in tehnik, ki jih voli šolska oblast sama. Naloga šolskih oblasti je samouprava. Funkcionarje si volijo iz svoje srede.

Zastopstvo staršev in učiteljstva se voli na podlagi splošne in enake volilne pravice za oba spola s proporcionalnim sistemom.

Šolski odbori naj imajo opravka izključno samo s šolskimi zdravstvenimi in tehničnimi zadevami šolstva, izključno ne so pa iz njih kompetence vse zadeve (personalne in druge), ki se tičejo učiteljstva.

Pri šolstvu je treba ločiti pedagoško-didaktički del od administrativnega in temu še dodati zdravstveni in tehniški oddelek.

V vseh zadevah, ki se tičejo učiteljstva in vseh pedagoško-didaktičkih vprašanjih imej učiteljstvo svojo samoupra-

vo: V vseh pedagoško-didaktičkih vprašanjih imej prvo in zadnjo besedo učiteljstvo samo. Namesto jurista nastopaj pedagog! Kakor je sodnik v svojem poslovanju odgovoren le svoji vesti, s katero razlaga zakone in deli pravico; tako bodi učitelj neodvisen pri svojem delu, sam svoj gospod.

Učiteljstvo vseh stopenj in kategorij naj soodloča z nasveti na svojih zborih in konferencah o vseh vprašanih vzgoje in pouka: o učnih načrtih, metodah, knjižah, pripomočkih itd.

Učiteljstvo voli izmed sebe kot svoj izvrševalni organ pedagoške odbore ali komisije, ki tvorijo pedagoško-didaktički oddelek šolskih oblasti, to so »učiteljske kamore« ali zbornice. Učiteljske zbornice se imajo ozirati na sklepe učiteljskih konferenc in so njih izvršilni organ ali eksekutiva ter imajo poleg kompetence v pedagoško-didaktičkih zadevah tudi kompetenco v vseh vprašanih, ki zadevajo personalno stran učiteljstva.

Učiteljske zbornice bi morale izvesti sledeče nacelne personalne zahteve učiteljstva: Pri nastavljanju podaja učiteljstvo samo do komisijah (učiteljske zbornice) svoje predloge, ki jih mora šolska oblast uvaževati. Kvalifikacija šolskega nadzornika je javna, učitelj se sme v slučaju potrebe zagovarjati. Avanziranje bodi avtomatično po službenih letih in zmoglostih. Službeni in disciplinarni red odgovarja modernemu naziranju o pravicah in dolžnostih. Učiteljstvo uživaj popolno državljansko svobodo in gmojno neodvisnost.

Glede kompetence in delokroga šolskih odborov je bil že preje govor, vendar se nam zdi potrebno naglasiti, da je oblastnim šolskim odborom potreba dati več pravic, da rešijo vse manjvažne in nujeješe zadeve že lahko sami v lastnem delokrogu, da s tem olajšajo delo ministrstvu in ga razbremenijo ter povzročijo, da bo šolska uprava hitreje funkcionirala.

Zato se nam zdi potrebno, da bi šolski zakon obsegal tudi le temeljna načela v nosameznih vprašanjih, njih izvršilne

podrobne predpise pa naj bi prepustil ministrstvu prosvete, da jih izda pozneje. S tem bi se ministru prosvete na eni strani omogočilo, da zasliši vse prosvetne faktorje predno predpise izvršitev katerega oddelka zakona, na drugi strani je pa ministru omogočeno, da izpremeni izvršilne predpise brez zakonodajne skupščine. Če se pri kakem vprašanju izkaže, da je načelo dobro in zdravo, a samo način izvršitve slab, s preobširnimi in prepodrobnimi izvršilnimi predpisi že v zakonu bomo prišli do predpisov, ki bodo marsikje in v marsičem neizvedljivi.

Tudi ločitev teritorialne prosvetne razdelitve naše države od politične razdelitve naše države moramo pozdraviti, ker s tem se je zagotovilo močne kulturno-prosvetne centre, ki bodo podlaga za čim enotnejšo državno jugoslovansko kulturo in čim enotnejšo prosvetno politiko in upravo.

Naši kulturni prosvetni centri so: 1. Skopje, 2. Kragujevac, 3. Beograd, 4. Novi Sad, 5. Sarajevo, 6. Split, 7. Zagreb, 8. Ljubljana. Tem se bodo morali podrediti ostali politični centri: 1. Bitolje in Priština, 2. Niš in Novi Pazar, 3. Šabac in Požarevac, 4. Bečkerak in Osijek, 5. Banja Luka in Tuzla, 6. Dubrovnik (Mostar — Cetinje), 7. Varaždin in Karlovac, 8. Maribor. Terenske razmere bodo pa odločevale, ako se prideli tudi Mostar in Cetinje, ali ostaneta samostojni prosvetni oblasti.

Važni momenti govore za to, da so prosvetne oblasti večje od političnih.

Prosvetni položaj Prekmurja.

Poziv v Prekmurje.

V zadnjem času se je mnogo govorilo in pisalo o šolstvu v Prekmurju. Višji šolski svet je izdal oklic na učiteljstvo, da bi se prostovoljno prijaviło za službovanje v Prekmurju. Kakor pa mi je znano, je bil brezuspešen. Kaj je vzrok temu?

Predvsem moramo pomisliti, da je Prekmurje ona pokrajina, ki je bila sto-

LISTEK. Matineja.

Gledal sem obraze, ki so stopali v dvorano. Povečini so bili skeptični, nekateri bojoviti, vsi pa radovedni. Mnogi so kazali tudi pomilovalni smehljaj, ki pa je bil bolj karikatura duševne nesigurnosti.

Kogoj ni ženjalen, zato pa žubori iz njega revolucija in inicijativa. Danes udriha, recimo po Rukavini, jutri bo udrihal z isto hladnokrvnostjo po klavirju. Sedaj opazi vse polno senčic v koncertni dvorani, kmalu nato pa jih bo signal sam i. t. d. Da je pa resen glasbenik, ki nekaj hoče, je pokazal z inicijativo za matinejo, z izbero sporeda in z izbero pevca, ki naj bi ga podal. Že sedaj pa omenim, da z izbero pianista ni imel sreče.

Nad vse zanimiv je bil njegov uvod, v katerem je skušal v kratkem orisati naše glasbenike in njihovo delovanje. Žalibog, da ni bilo mogoče vsega razumeti, ker je govoril mestoma nerazločno. V kolikor se je pa razumelo, so bile nekatere misli prav lepe, dočim bi se dalo marsikateri debatirati. Povdarjal je n. pr. samospev, edince, ki združuje baje v

sebi vse občutke skladateljevega življenja. Ako bi bilo to mogoče, tedaj bi bila takšna skladba nekak muzikaličen Maggi in bi spadala v glasbeno kemijo. Meni je na vsak način ljubša pristna, krepka juha, ker hočem, kakor vsak človek uživati, požirati in ne vem, kaj še vse. Trdil je dalje, da je deklamacija največja vrlina Rišta Savina in je navel v dokaz balado: Skala v Savini (Novi Akordi II. l. 2. zv.). Iz primerov, ki sem jih izpisal* iz skladbe, se vsak lahko prepriča, v koliko odgovarja ta trditev dejstvom. Zadržuje, da si zapoje na poljubnem tonu besede v taktu in da jih primerja z naravnim govornikom stavka.

Stran 23

3/4 Če tu ————— di te se ne po znam —————

Stran 28

Tu ————— združim zdaj se jaz ————— ste boj!

Razen citiranih fraz se nahaja še vse polno podobnih, katere bo glasbenik

* Navedel sem jih grafično, ker ni bilo drugače mogoče. Dvoje črte značijo taktivne, enoje posamezne udarce, vodoravne pa trajanje zloga.

kmalu našel. Po mojem skromnem mnenju, bi bila balada brez te hibe izborna. Savin pa je med tem prehitel g. Kogoj in deklamira v novejšem času neprimerno boljše.

G. Romanovski je pevec s cvetočim, čistim glasom, polnim metala, z brezhlebnim nastavkom in z jasno izgovarjavo, ki mu jo moramo tem višje šteti, ker ni Slovenec. (Opaziti je bilo le nekatere malenkosti n. pr. šali mesto žali.)

Navzlic mnogim vrlinam je imela matineja svojo senčno stran: temeljito ni bila naštudirana. To so pričale ponovno diletantске razlike v ritmu, med pevcem in igravcem. Gospod Kogoj je čutil, da vse ne bo šlo na sreči, zato se je opravičil koj v začetku s pomanjkljivimi pianističnimi zmoglostmi. Mislim pa, da istočasno udarjanje obeh rok ni umetnost. Malo aytokritike in dobre volje in ta kronična napaka bi izginita v par dneh. Dočim so bile pesmi po večini prav pojmovane, sta se mi zdeli »Ostani zdrava!« in »Pregovorjena ljubezen« prepočasni. »Predsmrtneč« pa je manjkalo onega pripovednega tona, ki ga ta pesem zahteva.

Slične prireditve so vzgojnega in etičnega pomena: zato jih je treba koli-

kor mogoče podpirati. Vzgojne so zato, ker predočujejo lajkju razliko med staro in novo glasbo. Njih etični pomen pa tiči v tem, da ga učijo spoštovati tudi dela naših prednikov. Upam, da ne bodo delile matineie usodo mnogih kulturnih prireditvev, ki so vsled malomarnosti publike zaspale: zato naj vztraja gosp. Kogoj na začetni poti in marsikdo mu bo hvaležen.

III. jubilejni koncert Glasbene Matice.

S sporedom tega koncerta, ki izpopolnjuje vrzeli Bettegovega večera in matineje, (ako ravno ne še vseh), je šel mimo poslušalca skoro ves razvoj slov. samospeva. Zadnji sklenjen člen verige v tem razvoju, oz. zadnjo pozitivno točko, tvori markantna osebnost Lajovičeva. Pred njim pa opazimo naše najmlajše, ki so si tam v daljavi nekje zasadili nove cilje. Današnje stališče primerjamo lahko z drevesom, ki nam nudj zrelo sadje in cvetoče mladice obenem.

Po razporedbi skladb, je bil Kogojev spored učinkovitejšje sestavljen. Imel je namen delovati z notranjo silo, medtem ko je ta malo cikal na zunanji efekt. Višek večera sem občutil v »Begunki pri žibelci«. Ne Zupančič ne Lajovič nista begunca, zato pa umetnika, prežeta čistega nacionalnega idealizma, ker bi dru-

letja pod madžarsko vlado, ki so ji bile slovanske pokrajine le molzna krava. V občo korist in prosveto se je storilo jako malo.

Šolstvo pred prevratom.

Šolstvo, po katerem se lahko sodi vse delo, je bilo skrajno žalostno. Imeli so verske in državne šole. Za prve je skrbel država, za druge pa posamezne občine (katoliške in protestantske).

Učiteljstvo pred prevratom.

Učiteljstvo se je pečalo v velikih večinah, s kantarstvom. Na vsaki šoli je bil gotovo učitelj, ki je opravljal organizatorsko in mežnarsko delo. Da so ti verski mogotci nadzorovali tudi šole, se razume. Vse, kakor pri nas v »starih časih«. Mnogim učiteljem je bila šola le vir postranskih dohodkov, imeli so velika posestva, ki so jim več nesla, kakor šola. Glavno njihovo delo je pač bilo raznarodovanje. Uspehi njihovega dela so tu!

Narodno mišljenje ljudstva.

Prekmurje, zemlja, je jugoslovanska, srca ljudstva pa povsod drugje. Rešilo se je zemljo tučevega jarma. — Ljudstvo na se hoče zopet erpeljati na pravo pot, če ne sedanjo, pa prihodnjo generacijo.

Nameščenje učiteljstva.

V Sloveniji se vendar ne smatra Prekmurja kot odrešeno zemljo, ampak vse drugo — Sibirijo.

Da je tako, hočem dokazati! Pred kratkem sem čital v političnem časopisu, da se bo učiteljstvo ki ne bo glasovalo za to in to listo, poslalo v Prekmurje. Je to sicer časnikarska raca, vendar se s to karakteristično označuje kot kaj se smatra našo pokrajino.

Tovariš, ki me je vprašal, kje služim, je na moj odgovor začuden vprašal: »Kaj pa si vendar napravil, da so Te dali tja?« On si ni mogel misliti, da kdo sploh sem prostovoljno pride.

Pride novi tovariš, že se ugiba, kaj je mogel napraviti, da so ga poslali sem. Res je, kolikor je kazenskih premestitev, se izvršijo sem, — kakor v Sibirijo.

Kdo je temu kriv. V prvi vrsti naše oblasti, ki pošiljajo, kakor sem zgoraj omenil, vse kazensko premeščene in ne kvalificirane učitelje sem. V Prekmurju se nahaja na ljudskih šolah 183 učnih oseb, med temi je 28 ne kvalificiranih, t. i. 15%. To je narodni greh! Tu sem, kjer je šolstvo itak že zaostalo, spadajo prvovrstne moči, ki imajo že vsaj nekaj izkušnje, ne pa duševni siromaki, ki jim manjka potrebna praksa. Te se naj da na dobro organizirane šole, kjer se bodo kmalu uživeli v šolo, posebno, ker jim bodo pomagali drugi, ki imajo izkušnje. Kdo naj pomaga absolventu 5.—6. razr. gimnazije, ki ni še nikdar učil na enorazrednici? Kako naj ima ljudstvo do teh isto zaupanje, kakor ga ima do večine naših tovarišev v Sloveniji?

Dnevni.

Drugi krivci so tudi mnogi tovariši sami, ki so Prekmurje tako razkričali, brez vsakega tehtnega vzroka. Mnogo izmed teh je moralo priti sem. Drugi so sami prosili sem v času, ko so bile še dnevni; videli so samo te, ne pa dela, ki jih čaka. V času, ko je bilo še vse jako ceno, so bile dnevni, danes, ko je draginja 4—5krat večja, pa ne. To je rodilo nezadovoljstvo in krik!

gače ne znala zapeti takšne pesmi. Zdelo se mi je, kakor velika, grenka solza, ki se je zakotalila po razoranem licu. Čudna prisodoba, a tam ob Adriji jih je še mnogo, ki bi jo razumeli. Zelo mična skladba je Kogojeva Gazela. Manjka ji one resnosti in trpkosti, ki je zanj karakteristična in zdi se, da mu je kar sama zbežala iz peresa. Škrjančevi skladbi se odlikujeta po gladkem toku in po elegantni liniji. (prim. romantično navdahnjeno »Pomladne noči«). Ravnikova »V razkošni sreči« pa, po velikopoteznosti in po nekem posebnem koloritu, katerega ni mogoče označiti z besedami. Adamičeva pesem »V Indijo« me je spomnila pogovora z nekim kapetanom, ki mi je pravil, kako so napredovali Srbi v balkanski vojni. Takrat niso korakali, ampak dobesedno skakali, da bi zavojevali čim več turške zemlje. Kdor zasleduje razvoj Adamičev v Novih Akordih, bo videl, da tudi on skače. V enem letniku ga najdemo še pri prvorazrednih homofonskih skladbah, v drugem že pri kontrapunktičnih oblikah. Tudi dobo, katero je zamudil v Rusiji je preskočil. Mogoče se zaleti včasih predaleč in se ozre plašno nazaj, če li nabaže še v pravi smeri, a ni več daleč čas, ko bo tekmoval tam nekje v prvi vrsti. (O ostalih točkah ne bom pisal, ker so novečini znane iz prejšnjih

Lepota Prekmurja.

Danes je Prekmurje razupito kot najslabša pokrajina. Mnogim, ki ga niti videli niso, se jeziijo lasje, že če slišijo samo ime, dasiravno ni tako gorostasno in slabo, kakor pravijo. Je ravnina, na katero mi nismo navajeni, ker ljubimo preveč gorati svet. Pa tudi na to se navadi. V dokaz so nam učitelji domačini, ki so bili premeščeni v Slovenijo, v naše lepe in večje kraje, kakor Jesenice, Litija, Sv. Jurij, vendar so se povečini vsi protivili, gotovo se jim tukaj bolj dopade. Poznam dobro kozjanski okraj, vendar lahko trdim, da je dve tretjini krajev tukaj lepših in boljših kakor tam. Gotovo pa ne bi nihče rad zamenjal svojega kraja s katerikoli tukaj; to sem prepričan, kakor tudi da ne bi nihče šel nazaj, ako bi bil 10 let tu. Pač človeška navada!

Prometne zveze.

Slabe so prometne zveze. Izdatno so se že zboljšale s tranzitno zvezo Ljutomer-Maribor. Kakor hitro bo dodelana proga Murska Sobota-Ljutomer-Ormož, ali pa Murska Sobota-Dol. Lendava, se bodo vse razmere še izboljšale, kar se lahko upa v 4—5 letih.

Nameščenje »iz državnih interesov«.

Višji šolski svet naj gleda v bodoče bolj na Prekmurje in ga naj ne smatra kot kazensko kolonijo ali pa za kamor je »vse dobro«. Ker ti ljudje, ki prihajajo, so šolstvu večkrat bolj v kvar, kot v korist. Jemljejo učiteljstvu ugled, uspehi v šoli pa so minimalni.

Marsikdo bo rekel: Saj bi jih poslali, pa nihče ne gre in včasih je vendar nekaj bolje kakor nič. Sem mnenja: **Ako država učiteljstvo plačuje, potem ima tudi toliko pravice, da ga nastavlja kjer ga potrebuje. Najprej so interesi države, potem šele osebni interesi vsakega posameznega državljana.** Ako: se tedaj ni pritoževalo učiteljstvo, ko so se »iz narodnih ozirov« nastavljali učitelji v mestih Maribor, Celje i. dr., ko se je šlo za »boljše« mesto, se sedaj tudi ne sme. (Tedaj so se kvečjemu radi tega, ker marsikdo ni bil premeščen).

Naša stalnost in službeno premeščanje.

Že slišim ugovore pri lastnih tovariših, ki kriče o nedotaknjenosti stalne nastavitve, katero tudi jaz upoštevam. Je pa dosti tovarišev, ki imajo 4—5letno prakso na boljših šolah, so sami in še nimajo definitivnega mesta. Gotovo bi se ne zgodila velika krivica, ako se jih premesti v Prekmurje, vsaj za nekaj let; dokler se razmere ne zboljšajo. Kot plačilo za to pa naj jim da prilžnost, da prosijo po dobi gotovih let zopet nazaj in imajo pri imenovanju prednost pred drugimi, ki so nemoteno službovali na svojih mestih. S tem bi bila popravljena vnaprej tudi eventualna krivica, ki bi se zgodila temu ali onemu tovarišu. Bojazn, da bi mogoče potem vse »drlo« nazaj, je odveč. S časom se jih bo mnogo navadilo na kraje in ne bodo silili nazaj.

V tem ali enakem zmislu naj bi se nadaljevalo delo z nastavitvami, da se zasedejo prazna mesta in se ustanove nepotrebne paralelke. Vestno delo je potrebno, ker se bodo na ta način razmere v Prekmurju zboljšale.

Ciril Hočevar.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Maticel“

koncertov.) Ako premotrimo celo vrsto skladb, tedaj vidimo, da smo Slovenci sicer majhen narod, brez glasbene tradicije in brez monumentalnih del in da akoravno ne korakamo vstric z velikimi narodi, da jih vsaj skušamo dohajati z dolgimi, krepkimi koraki.

Gospa Lovšetova je pevka, ki nekaj premore. Odpela je obširen program (z eno izjemo) brez not, kar dokazuje, da ga je marljivo naštudirala in da spoštuje občinstvo. Zato je bila tudi izgovorjava jasna in vsaka skladba podana z akademično sigurnostjo. Najboljša se mi je zdelo kot pevka — mati, v nezakonski materi in v Begunki pri zibel. Nezakonsko mater sem slišal že nešteto krat, a tako zapete še ne, (zlasti ne znane sekvence: Oče so topli, kleli me, itd.) Mogoče se komu zamalo vidi, da govorim o tej pesmi, katero že vrabci čivkajo, a meni se naitežje vidi, podatki znane pesmi na nov način. Tudi »Begunka« je učinkovala in ako bi človek ne ljubil glasbe, pri tej pesmi bi jo moral vzljubiti.

V starejših samospelih s klavirjem, sta tičala izraz in duša v glasu, docim je imel klavir podrejeno vlogo. S časom je prešlo nekoliko izraza na klavir, z nastavljenjem belkanta pa, sta se glas in

Iz Jugoslavije.

— **Socijalni pomen učiteljskega stanu in niega plača.** V zadnji seji goriškega drž. odbora se je razpravljalo tudi o vprašanju učiteljskih plač. Ob tej priliki je dr. Besednjak imenom Slovencev naglašal, da se slovenski kmetje in delavci dobro zavedajo tega, da sta kultura in napredek našega naroda združena z usodo slovenskega učiteljstva. Ako smo danes ponosni na kulturno zrelost našega ljudstva, vemo dobro, koliko dolgujemo za to učiteljstvu. Z vsemi močmi se bomo borili, da bi padlo slovensko ljudstvo s kulturne višine, katero je doseglo v predvojni dobi z naporom vseh svojih sil. Ako se učiteljstvo pogrezne v bedo, potegne za se bo izobrazilo slovenskega ljudstva. Kdor hoče propad našega ljudstva, naj sravi učitelje v gospodarsko odvisnost. Vsako delo za duševni povzdig dežele je brezplodno, ako se ne zagotovi nositeljem ljudske civilizacije življenje, ki je vredno človeka. V naših časih se utrjuje spoznanje, da šolstvo ne služi samo splošni izobrazbi, marveč da je mogočno sredstvo gospodarske produkcije. Socijalni pomen učiteljskega stanu mora priti do polne veljave tudi v plači.

— **Zakon o novih draginskih dokladah** je izšel v »Službenih Novinah« in ga priobčimo v prihodnji številki.

— **Nezdrav pojav** se nam zdi dejstvo, da je na dnevnem redu seje višjega šolskega sveta dne 16. t. m. kar 19 (devetnajst) disciplinarnih zadev učiteljstva. Ne vemo, so li vse te disciplinarne zadeve toliko važne, da bodo tvorile podlago resni razpravi; vendar ni razveseljiv pojav, da od seje do seje narašča število disciplinarnih slučajev učiteljstva, posebno — ker jih niti v prejšnjih časih nismo bili vajeni v taki meri. Zdi se nam umestno, da bi tako šolska oblast kakor učiteljstvo pričelo premišljevat o tem, kako omejiti ta nezdrav pojav ter bi objektivno preiskali vzroke in prave povzročitelje disciplinarnih zadev. Če je vzrok na naši strani, ga moramo zatreti z enako energijo, kakor če je pri šolski oblasti, če je ista preveč dostopna za disciplinarna postopanja.

— **Akcija ameriškega »Rdečega križa za narodni podmladek.** Dne 4. marca se je vršilo tozadevno predavanje za ljudsko-šolsko učiteljstvo in za starše v Ljubljani. Pričelo se je takoj tudi z delom pri mladini po šolah. Reči moramo, da ima akcija velik pomen za javno narodno higijeno, da je prav pričeta — pri mladini, kajti »navada naj postane železna srajca« in kakor homo mladino vzgojili, take bodo naše bodoče generacije. Javna higijena pri odraslih je le začasna pomena pri največjih, če jo pa prenesemo v kri in meso mladini bo imela trajen pomen in bo prenešana od generacije do generacije. Iz tega vzroka odločno pozdravljamo započeto akcijo in ker je povsem moderno zasnovana, za niladino privlačna in velevokovna za zdravstveno stanje naroda. Zato se pa ne moremo dovolj načuditi posameznikom od »ineligentov«, ki hočejo napraviti iz svojega konzervativnega zasebnega mišljenja »javno« mišljenje, ki jih pa kaže v vsakem oziru malenkostne. Da je pri vsaki večji započeti stvari nekaj pretiranega in neizvedljivega, je gotovo, tako tudi pri tem, a zaradi toga ni potreba na nekvificiran način tavačati in napadati vsega, tudi dobro jedro, kakor je to storilo dvoje vrst našega drevnega časopisja. Prepričani smo, da bo to deio obrodilo marsikak

sad pri marsikaterem dosedaj zanemarjenem otroku, in na te gledamo in jih hočemo pridobiti, ne pa, da se bavimo s »čistim otrokom, čistega očeta«.

— **Učiteljske vdove in sirote v Sloveniji.** Na predlog pokrajinske uprave v Ljubljani je minister prosvete predložil spis glede učiteljskih vdov in sirot na ministra financ, da jim z ozirom na odlok D. R. Br. 23179 dovoli miloščino za tri leta.

— **Učiteljsko društvo »Jedinstvo« v Zagrebu.** Učiteljstvo mesta Zagreba in okolice je 1. febr. t. l. osnovalo v Zagrebu okrajno učiteljsko društvo z gornjim imenom, ki bo včlanjeno v UJU!

— **Šidsko učiteljsko društvo** je sklenilo ostro resolucijo v kateri se izreka proti prisilnemu nadzorstvu otrok od učiteljstva pri mašah, izven začetka in konca šol. leta in državnih praznikov.

— **Brvatsko učiteljstvo** bo pričelo izdajati v Zagrebu nov stanovsko-politiški list, ki bo glasilo poverjenjstva UJU v Zagrebu.

— **Prosimo učiteljska društva,** ki so prejela bloke od Ped. did. krožka v Mariboru, da jih blagovolijo čimprej razpečati. Zneske pošljite Mestni hranilnici v Mariboru na račun našega krožka in to po možnosti do 10. aprila. — **Pedag. didakt. krožek v Mariboru.**

— **Pokrajinski zbor Jugoslovanske Maticel za Slovenijo** se vrši v nedeljo, dne 19. marca 1922 ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Mariboru. Dnevni red: 1. Otvoritev zborovanja po predsedniku. 2. Pozdravi zastopnikov drugih glavnih podružnic. 3. Poročilo glavnega tajnika o delovanju J. M. sploh, prav posebno pa še o delovanju pokrajinskega odbora v Ljubljani. 4. Blagajniško poročilo o denarnem uspehu poslovne dobe 1921. 5. Sprememba pravil. 6. Volitev pokrajinskega odbora. 7. Predlogi naših podružnic (te je naznaniti pred začetkom občnega zbora predsedniku). 8. Slučajnosti. Vstop v zborovalno dvorano imajo samo delegati, ki se izkažejo z izkaznico pokrajinskega odbora Jugoslov. Maticel v Ljubljani. To pa radi tega ker je pokrajinski zbor strogo zaplen. Delegati imajo za potovanje v Maribor na progah državne in južne železnice polovično vožnjo in sicer tako, da velja listek kupljen za pot v Maribor tudi za nazaj. Izkazati se je le, tako pri blagajni kakor sprovedniku z izkaznico pokrajinskega odbora.

— **Pokrajinski zbor Jugoslovanske Maticel.** Pokrajinski odbor prosi vse delegate podružnice, ki potujejo k pokrajinskemu zboru v Maribor, ki se vrši v nedeljo dne 19. t. m. točno ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Mariboru, da se tega zborovanja sigurno udeleže. S seboj naj vzamejo že doposlane izkaznice pokrajinskega odbora, ki jim dovoljujejo vstop v zborovalno dvorano, oziroma na podlagi katerih imajo vozne olajšave na progah južne kakor tudi na progah državne železnice. Vožni listki, kupljeni za pot v Maribor veljajo tudi za potovanje nazaj. Preskrbeti jim je le v Mariboru med glavnim zborovanjem pri glavnem tajniku tozadevno potrdilo na izkaznico. Na svidenje v Mariboru. — Pokrajinski odbor Jugoslovanske Maticel v Ljubljani.

† **Ga. Mimi Grčar-Likarjeva.** Nenadoma je umrla tov. Grčar-Likarjeva, soproga našega tovariša Tita Grčarja iz Baria in hčerka tovariša Janka Likarja iz

klavir, strnila v celoto tako, da je pri moderni pesmi nemogoče, prisoditi enemu ali drugemu važnejšo vlogo. V tem oziru je prof. Ravnik otrok svoje dobe, ker jo razume in ker čuti z njo. Včasih se mi je celo zadelo, da podajajo njegovi prsti nevede reflekse duše, navzlic pravilni artikulaciji in dobro premišljenem fraziranju. In koliko banalnih mest je znal prikriti s svojo igro in jim celo dodati novih mišnosti?

Vse skladbe so bile skrbno naštudirane in pravilno interpretirane, zato mislim da nisem rekel preveč, ako pravim »Kranjec pojdi se les učiti!«

Ado Gg.

† Ivan Trobej.

Dne 24. februarja 1922 smo spremili na pokopališče v Slovenjgradcu v 72. letu preminulega zaslužnega vpokojenega učitelja g. Ivana Trobeja. Kdo izmed starejših in še tudi mlajših stanovskih tovarišev bivše Štajerske ni poznal vrliga moža, ki je celih 42 let vzorno služboval. Zaslužil je, da se ga spomnimo kot blagoga moža in družinskega očeta, kot vestnega učitelja, dobrega tovariša in prijatelja.

Dne 15. V. 1875 l. je dobil učiteljsko mesto v Slovenjgradcu, kjer je deloval in živel do svoje smrti.

Kot človek je bil blag in miroljuben, ki je živel šoli in svoji družini. V mlajših letih je bil dober družabnik, vesele in dovornice narave, zato se ga je vse razveselilo, kjerkoli se je pokazal.

Kot učitelj je bil temeljito naobražen, marljiv in vesten. Stanovski ponos mu je bil nad vse. — 1884 l. je bil med ustanovniki slovenigraškega učiteljskega društva, njegov prvi tajnik in pozneje tudi načelnik. Skoraj vsi sedanji Slovenjgradčani in okoličani so bili njegovi učenci, vsaj je poučeval otrok otroke, ker je služboval nad 40 let v Slovenjgradcu.

V času od 1887. do 1893. leta je bil tudi šolski nadzornik in kot tak vesten vodja učiteljstva.

Izven šol. pouka mu je bila ljubka pesem in godba najmilejše razvedrilo. Kaj rad je oskrboval orglarsko službo s cerkvenim petjem, a vodil je tudi druge pevске zборе. Imel je mnogo pohvalnih pisem šolske oblasti in ko je dopolnil 40-letno šolsko službo, je bil odlikovan s častno kolajno za svoje neumorno službovanje. Knezoškof dr. Napotnik se mu je zahvalil za redno cerkvenopetja s posebnim priznavalnim dekretom.